

Nanaylar

Nanaylar

Bakı
“Elm və təhsil”
2021

Toplayıb, tərtib edənlər:

Əzizə Cəfərzadə

Azərbaycanın Xalq yazıçısı, filologiya elmləri
doktoru, professor

Əhməd Cəfərzadə

filologiya elmləri doktoru

NANAYLAR. Bakı, “Elm və təhsil”, 2021, 84 səh.

Kitaba qədim Qərbi Azərbaycanın Amasiya bölgəsində (Ağbaba-Şörəyeli mahalı – Şirak eli) yaşamış Azərbaycan türklərindən toplanmış nanaylar daxil edilmişdir. Nanaylar janrı baxımdan bayatılarla eyni olsada Amasiya bölgəsinin özünəməxsusluğunu nümayiş etdirir, yer, adam adlarını, dialekt sözlərini özündə daşıyır.

4603000000

N-98-2021 qrifli nəşr

© *Turan İbrahimov, 2021*

ÖN SÖZ

1948-ci ilin payızında Daşkəsən mədənlər idarəsinin klubunda işləyirdim. Bu vaxt Ermənistandan minlərlə azərbaycanlıyı zorla Azərbaycana köçürmüşdülər. Onlardan bir xeylisi Daşkəsəndə yerləşdirilmişdi. Bir axşam işıq söndüyü üçün kino tamaşası göstərilmədi. Köçkünlərdən bir neçə gənc səhnəyə çıxıb “nanay” deməyə başladı. Məlum oldu ki, bunlar Amasiya rayonunun Öksüzlü, Köllü, Quzukənd və b. kəndlərindən gələnlərdir. Sonralar¹ Amasiya rayonunun Oxçuoğlu kəndindən Əsəd Məhəmməd oğlu Həsənov, Əzizbəyov kəndindən Bayram Əsgərov, Güllübulaq kəndindən Nuru Hacıyev və b. ilə dostluq əlaqələrini yarandı.

1960-1986-cı illərdə Amasiya rayonunun əksər kəndlərinə, xüsusilə Oxçuloğluna dönə-dönə, müxtəlif hadisələrlə əlaqədar getdim. Özlərini “qaraqalpaq” qəbiləsindən hesab edən bu mahalın toxunulmamış adət və ənənələri, ədəbi dildən ciddi fərqlənən dialekti, geyimləri, xüsusilə də öyrənilməmiş şifahi xalq ədəbiyyatı məni çox maraqlandırdı. Bu yerlərdə qız-gəlinin yad kişi yanında nəinki yaşmaqsız görünməsi, hətta səsinin belə eşidilməsi ayıb hesab

---

¹ Əhməd Cəfərzadə 1953-cü ildə Stalin əleyhinə yazdığı şeirlərə görə “xalq düşməni” kimi həbs edilmişdir. Siyasi məhbus olduğu 1953-56-cı illərdə Əsəd Həsənovla Sibirdə eyni yerdə həbs düşərgəsində olmuşdur. – T.İ.

olunduğu üçün 1950-60-cı illərdə nanayları yazmaq çox müşkül məsələ idi və bunu 1957-ci ildə mənimlə birgə Oxçuoğluna gedən bacım, yazıçı-alim Əzizə xanım Cəfərzadə həll edə bildi. O, 35 nanay yazdı.

Bu nanaylar o qədər orijinal, o qədər koloritli və şirin idi ki, sonrakı 1958-70-ci illərdə mən müxtəlif üsullarla qız-gəlin yığıncaqlarına girib 372 nanay topladım.

Nanaylar toyla əlaqədar oxunmurdu. Onu uzun, qarlı-çovğunlu qış gecələrdə bir yərə toplaşanda, qonaqlıqda, yun darayıb əyirəndə, xalça-palaz toxuyanda, bayramlarda, qış üçün əriştə kəsiləndə, yuxa-lavaş yayılanda və s. vaxtlarda oxuyurdular. Özü də nanayları oğlanlar və cavan kişilər də ayrıca toplaşib oxuyurdu.

Nanay adətən çalğısız, tək-tək hallarda təst, tabaq dinqıldatmaqla ifa olunurdu. Adamlar üz-üzə və ya dairə şəklində durur, hərə bir nanay deyir, çalanlar xorla nəqəratla cavab verirdi. Bir sıra hallarda bu nanayın avazı ilə aralığa girib oynayan da olurdu. Onda avaz dəyişdirilir, yavaş və ya sürətli olurdu. Nanay deyəndə nanayı eyni sözlə başlamalı idilər, eyni sözlə nanay deyə bilməyən dəstə uduzmuş hesab edilirdi. Amasiya (Ağbaba və Şürəyəl hissələrində) rayonunda nanayların böyük əksəriyyəti məhəbbət mövzusunda idi. Və bunlar "Əmim oğlu", "Oğlan, adın", "Ay qız, adın", "Bu gələn" və s. sözləri ilə başlanırdı:

*Ağbaba yolu fərman,
Torpağı cana dərman.
Yardan bir kağız aldım,
Yarı dərd, yarı dərman.*

*Əmim oğlu bir idi,
Yaylığı çox kir idi.
Qazan asdım yumağa,
Axan sular qurudu.*

Nəqərat:

*Əmim oğlu gələydi,
Danışeydi, güleydi.*

*Əmim oğlu Paşadı,
Küzləri qoşadı.
Ağilları yan-yana,
Damları baş-başadı.*

*Əmim oğlu bir dənə,
Kəkil töküb gərdənə.
Əmisi qızı qurban
O boya, o gərdənə.*

*Oğlan, adın Məhəmməd,
Ağzın gül, qoynun cənnət.
Sən ki, məni almadın,
Müxənnətsən, müxənnət.*

Nəqərat:

*Oğlan, amandı, getmə,
Yandım, amandı, getmə.*

*Oğlan, adın Qayıbdı,
Nənən yuxa yayıbdı.
Gəlirsən xəlvəti gəl,
Aşkar gəlmə, ayıbdı.*

Nanaylar içərisində heyvandarlıq (qoyunçuluq) mövzusu da müəyyən yer tuturdu. Çobanların dolanacağı, qoyun-keçinin nəm-nişanı, otlaqlar, yaylaqlar və s. nanaylarda (əsasən oğlanlar oxuduğu) geniş yer tuturdu:

*Bərabər otdar qoyun,
Otları qatlar qoyun.
Çobanı xəstə salıb,
Zəhrimar otlar qoyun.*

Nəqərat:

*Tut gətir ağ qoyunu,
Sərnəcə sağ qoyunu.*

*Otağ otağa baxır,
Altından bulaq axar.
Çəkməli olan yerdə,
Çarıqlıya kim baxar.*

*Yaylağımız qoşadı,
Örüşü baş-başadı.
Qoyun südü bal kimi,
Qaymağı tamaşadı.*

Nanaylar içərisində tərbiyə mövzusunə həsr olunmuşları da az deyildi:

*Ətirə bax, ətirə,
Yarım ala, gətirə.
Dostun acı sözlərin,
Gərək dostu ötürə.*

*Su axdı samanlıqdan,
Otluqdan, samanlıqdan.
Çalış yaxşılıq eylə,
Nə çıxar yamanlıqdan.*

*Ağbabanın ilanı
Vurar yaxın olanı.
Mərd igidlər ölsə də,
Deməz bircə yalanı.*

Bəzi nanaylarda əsrin əvvəllərində baş vermiş erməni-müsəlman qırğınları da öz əksini tapmışdı:

*Oğlan, adın bəydi, gəl,
Dərdin məni əydi, gəl.*

*Bir cüt nar bəsləmişdim,
Kafir əli dəydi, gəl.*

Nanayların nəqəratı müxtəlif olurdu: “Oğlan, amandı, getmə! Yandım, amandı, getmə!”, “Ay qız, öldüm, amandı. Mənim halım yamandı.”, “Əmim oğlu gələydi, danışeydi, güleydi.”, “Qurban olum sənün uca boyuna; Tezliknən gələk sənün toyuna.”, “Tut gətir ağ qoyunu, Sərnica sağ qoyunu” və s. və i.

Nanaylar ifa olunarkən nəqərat bəzən hər sətirdən sonra, bəzən isə nanay bitəndən sonra deyilirdi.

1990-ci ilin yayında İranda olarkən Məşhəd şəhəri yaxınlığındakı Şirvan və Qoçan qəsəbələrində də (burada əhalinin əksəriyyəti azərbaycanlı və türkmənlərdir) nanay deyilməsinin şahidi oldum. Burada da nanayları qız-gəlinlər (bəzən cavan oğlanlar) oxuyur, mövzu da, əsasən, məhəbbətdir. Lakin nəqəratlar çox azdır; əksər halda nanayın son sətiri nəqərat kimi təkrar edilir.

Burada eşitdiyim nanayların bəzisi Amasiyada olduğu kimi “Oğlan, adın”, “Ay qız, adın”la başlasa da, əksəriyyəti “Bu gələn”, “Su gəldi”, “Ay hirri-hirri”, “Dağda gəzən” və s. ilə, bir qismi isə müxtəlif sözlərlə başlanır.

*Bu gələn qazı deyil,
Yazdığı yazı deyil.
Anan bizə tərəfdir,
Atan irazı deyil.
Atan irazı deyil.*

*Bu gələn atam olsun,
Qolumdan tutan olsun.
Sən gəl bizə gəlin ol,
Atan qaynatam olsun,
Atan qaynatam olsun.*

*Su gəldi axa-axa,
Töküldü bizim arxa.
Sən getdin ayrısına,
Mən qaldım baxa-baxa,
Mən qaldım baxa-baxa.*

*Su gəldi, arxa nə var,
Töküldü, çarxa nə var.
Yarım məndən küsübdü,
Bilmirəm xalxa nə var,*

*Bilmirəm xalxa nə var.
Su gəldi pərli-pərli,
Qapısı qoşa pərli.
Gireydim yar qoynuna,
Çıxaydım tərli-tərli,
Çıxaydım tərli-tərli.*

Buradakı nanayların bir qismi oğlan və qızların zarafatyana deyişməsi tərzindədir. Belə ki, nanayın birini qızlar birlikdə deyir, o birini isə oğlanlar birlikdə söyləyir – cavab verirlər:

*A hirri-hirri qızlar,
Yaxası şirri qızlar.
Biz sizi bəyənmirik,
Üst-başı kirri qızlar.*

*A hirri-hirri oğlan,
Yaxası şirri oğlan.
Biz sizə gələrikmi,
Saqqalı kirri oğlan.*

*O tay-bu tay üzümdür,
Haqqıq düzüm-düzümdür.
Heç kəs qızın verməsə,
Əmi qızı bizimdir.*

*Kəndə töküldü naxır,
Buzovlar əmdi axır.
Çəkməliyə can qurban,
Çarıqlıya kim baxır.*

*Çıxdım aya baxmağa,
Evə kilid taxmağa.
Oğlan xına gətirib,
Qız əlinə yaxmağa.*

*Dəyirman üstü çiçək,
Oraq gətir, gəl biçək.
Sən kəkil qoy, mən birçək,
Görək hansımız göyçək.*

Belə nanaylar deyildikdə əl çalmaqla takt tutulur. Bəzən teşt-tabaq çalınır, oynayanlar da olur. Bəzən oğlan və qızlar üz-üzə durur, bəzən ayrıca dövrə vurub nanay deyir-deyişirlər. Bu yerlərdə nanaylar toy, nişan, xınayaxdı, üzəçixdı və s. şənliklərdə, habelə uzun qış gecələrində də ifa olunur. Onlar məclisdəkilərə sevinc, şadlıq, gənclik havası gətirir.

Şirvan və Qoçan qəsəbələrində yaşayan yaşlı adamlardan Məşədi Sərdar, Məşədi İsmayıl və Hacı Babanın deməsinə görə, nanaylar türk dilli (Azərbaycan türkü, türkmən, özbək və b.) xalqlarının sıx yaşadığı qonşu Mazandaran vilayətinin kəndlərində də ifa olunur.

Təəssüf ki, mən İranda cəmi 47 nanay yaza bildim (qız-gəlin məclisinə girmək olmazdı, aralıdan eşitdiyimi yazdım.)

Azərbaycan nanayları itib-batır, yaşlı nəsil dünyadan getdikcə hərə bildiyini özü ilə torpağa aparır. İndiki şəraitdə bunları toplamaq üçün Vətən qeyrətli kişi lazımdır. 40 milyondan çox Azərbaycan türkünün arasında isə belə kişilər, zənnimcə çoxdur.

Əhməd Cəfərzadə

NANAYLAR

Əmim oğlu bir dənə,
Kəkil töküb gərdənə,
Əmisi qızı qurban
O boya, o gərdənə.

Əmim oğlu bir idi,
Yaylığı çox kir idi,
Qazan asdım yumağa,
Axan sular quridi.

Əmim oğlu olasan,
Mənə bir şal alasan,
Hörəm tökəm çiynimə,
Görəndə lal olasan.

Əmim oğlu əlinə,
Şal yaraşır belinə,
Əmisi qızı qurban
Qələm tutan əlinə.

Əmim oğlu, gəzmə gəl,
Gül bağçanı əzmə, gəl,
Məni bu yerdə qoyub
Yad elləri gəzmə, gəl.

Əmim oğlu Həsəndi,
Hirslənəndə əsəndi,
Özü gözəl-göyçəkdi,
Yamanca tez küsəndi.

Əmim oğlu Ağadı,
Sənə can sadağadı.
Qoynum cənnət bağdı,
Əl vurmaq qadağadı.

Əmim oğlu Paşadı,
Öküzləri qoşadı,
Köynəyi darayıdı,
Çuxası tamaşadı.

Oğlan, adın Məhəmməd,
Ağzın gül, qoynun cənnət.
Sən ki, məni almadın,
Müxənnətsən, müxənnət.

Oğlan, adın bəydi, gəl,
Dərdin mənə dəydi, gəl.
Bir cüt nar bəsləmişdim,
Kafir əli dəydi, gəl.

Oğlan, adın Miridi,
Dağı duman bürüdü.
Səndən mənə yar olmaz,
Cavan canım çürüdü.

Oğlan, adın Həsəndi,
Sənətin daş kəsəndi,
Adaxlına söz demə,
Yerli-yersiz küsəndi.

Oğlan, adın Cavaddı,
Ev-eşiyin babatdı,
Sevgilin dağa gedir,
Deyən işin avandı.

Qabımız bulaşıqdı,
Qapımız sarmaşıqdı,
Qız, qurbanın olum mən,
Oğlum sənə aşıqdı.

Oğlan, adın Temirdi,
Bu iş sənə əmirdi.
Üç ay keçdi, gəlmədin,
Ürəyin daş, dəmirdi?

Oğlan, adın Paşadı,
Eviniz baş-başadı.
Mən gedərəm o yara,
Ürgələri qoşadı.

Oğlan, adın Telişdi,
Toqqabağın gümüşdü,
Məndən uzaq gəzirsən,
Söylə görüm nə işdi?

Oğlan, adın İsadı,
Əlindəki əsadı,
Gəlirsən, axşamdan gəl,
Gecələr çox qıسادı.

Bu dərə milli dərə,
Mixəkli, hilli dərə,
Açarın yar aparıb,
Qalıb qifilli dərə.

Otaq otağa baxır,
Altından bulaq axır,
Mənim bu şeytan yarım,
Dönüb qırağa baxır.

Bərabər otlar qoyun,
Otları qatlar qoyun,
Çobanı xəstə salıb,
Zəhrimar otlar qoyun.

Çıxdım dirək üstünə,
Baxdım yarın qəsdinə,
Əlində qızıl alma
Vurdu sinəm üstünə.

Kəndə töküldü naxır,
Buzovlar əmdi axır,
Çəkməliyə can qurban,
Çarıqlıya kim baxır.

Corabın ağına bax,
Dəstələ, bağına bax,
Yar yadına düşəndə
Ələyəş dağına bax.

Ələyəş Ələmlidir,
Dörd yanı qələmlidir,
Ələyəsdən qız alanın
Ürəyi vərəmlidir.

O tay, bu tay üzumdür,
Haqqıq düzüm-düzümdür,
Heç kəs qızın verməsə,
Əmim qızı bizimdir.

Tüfəngi yağlayan yox,
Qayışın bağlayan yox,
Sonsuz getdin dünyadan,
Dalınca ağlayan yox.

Dağ başı çiçəkləndi,
Gün vurdu göyçəkləndi,
Toy yuxası yapıldı,
Ayrılıq gerçəkləndi.

Burdan bir atdı keçdi,
Atın oynatdı keçdi,
Qurban olum, a qızlar,
Yarım nə atdı, keçdi?

Bu yerdə xəzan olmaz,
Qab olmaz, qazan olmaz
Alırsan, dul alginan,
Qızdarnan bazar olmaz.

Tutubdu gavur məni,
Qoymur bir hovur məni,
Qış günü, mən yalavac,
Rəhmi yox, qovur məni.

Ağbaba yolu fərman,
Torpağı cana dərman,
Yardan bir məktub aldım,
Yarı dərd, yarı dərman.

Oğlan, adın Hacıdı,
Ətəyin qıyqacıdı,
Çox baxma o gəlinə,
Dili yaman acıdı.

Araqcının çətiri,
Özündədir ətəri,
O qaş, o göz səndədir,
Gündə bir yar gətiri.

Araqcının xarası,
İpəyi, zərxarası,
Qızın ağı gözəldir,
Oğlanın da qarası.

Araqcının şallama,
Qayadan daş sallama.
Bir cüt öpüşdən ötrü
Ananı bizə yollama.

Qapımızda bel durub,
Sancılıbdı, bel durub.
Məni sevən oğlanın
Kəkili tel-tel durub.

Çay daşı, çaxmaq daşı,
Yandı ürəymin başı.
Adını deyə bilmərəm;
Güləndamın qardaşı.

Qızıl güllər soldu gəl,
Arpa çayı doldu, gəl.
Dolağsız gedən oğlan
Dolağ tamam oldu, gəl.

Əlində qızıl qənddan,
Elədin məni betdam,
Getdin uzaq ellərə,
Çıxartdın məni yaddan.

Arxalığı lənkədi,
Köynəyi sərfinkədi.
Mən istəyən gözəlin
Məməsi girvənkədi.

Sarı giləs rəngimdə,
Sapı var biləngimdə,
Allah məni öldürməz,
Arzum var ürəgimdə.

Sürü biyana gəlsin,
Yesin, biyana gəlsin.
Deyin o vəfasıza,
Dönsün, bu yana gəlsin.

Ərzurum talan oldu,
Talandan qalan oldu.
Dedilər, toyun olur,
Deyəsən yalan oldu.

Bulağın başı yarpız,
Qərarım tutmur yarsız,
Beş gün vədə vermişdin,
Dolandı gəldi novruz.

Sabah oldu, vaxt oldu,
Sinəm üstü taxt oldu.
Banlasana, ay xoruz,
Yarım gedən vaxt oldu.

Şürələyin düzü var,
Düzlərində quzu var,
Ata-anana görkünmə,
Bəlkə dəyən sözü var.

Quzumun rəngi ağdı,
Quyruğu dolu yağdı.
Çəkəcəyəm cəfanı
Nə qədər canım sağdı.

Çəkməsi cığ-cığ eylər,
Evmizi palçıq eylər.
Zəhləm gedir o yardan
Hər gecə acıq eylər.

Quzum bulağa çıxıb,
Qalxıb bulağa çıxıb.
Siz Allah, xoş söz deyin,
Yarım qulağa çıxıb.

Atlarda qula azdı,
Kəhər çox, qula azdı.
Nə ər-ər soruşursuz,
Çöllərdə tula azdı?

Meyvənin irisidi,
Xırdası, dirisidi.
Arvadı soruşmayın
Qancığın birisidi.

Yaylağımız dağ olsun,
Dörd tərəfi bağ olsun,
Məni yara yetirən,
Dünyalarca sağ olsun.

Dağlardan külək gəlir,
Meh gəlir, külək gəlir.
Bundan mənə yar olmaz,
Gündə bir kələk gəlir.

Dağların yağışı var,
Qarı var, yağışı var,
Yayı yarsız yatmışam,
Axı bunun qışı var.

Əlimdəki qaşığıdı,
Yollarım çalpaşığıdı.
Yarla qolboyun olum,
Desinlər sarmaşığıdı.

Eyvanım həsir mənim,
Ürəyim əsir mənim.
Toyumu tez eləyin,
Yarım tələsir mənim.

Bağlı qapı aç, oğlan,
Ağ üzündən maç, oğlan,
Əyər atam verməsə,
Götür məni qaç, oğlan.

Yaylığın ucu qara,
Ürəyim oldu yara.
Atam versə gedərəm
Könlüm istəyə yara.

Yaylığın ucu sarı,
Gecəni etdim yarı.
Məni yarıdan edənin
Evini yıxsın tarı.

Sürülər toz eləyir,
Od yanır, köz eləyir,
Ağamın kiçik qızı
Sərkara göz eləyir.

Yaylığım düşdü yola,
İlişdi qaldı kola.
Allah, bir yol yar ilə
Sarmaşaydıq qol-qola.

Quzunu alan olmaz,
Ağıla salan olmaz.
Deyirlər yarım gəlir,
Bu boyda yalan olmaz.

Süpürgə yumuşaqdı,
Yuxadı, yumuşaqdı.
Toy vaxtın soruşmayın,
Yarım hələ uşaqdı.

Ağ üzümün üzümü,
Yolda qoyub gözümü.
Yarı xəlvət görmədim,
Deyəm ürək sözüümü.

Xarmanları uzağdı,
Getmək olmaz, duzağdı.
Ağ desəz yara deyın,
Kim deyir ki, duz ağdı?

Araz axır dərindən,
Dağların kəmərindən,
Kimdisə dərqli-qəmli,
Desin dərdi-sərindən.

Şürələyin bağları
Sirab edib dağları.
Bizi ağlar qoyanın
Ağlasın uşaqları.

Qoyunçu qoyun gördü,
Neçə cür oyun gördü.
Anan nə ağbaxt imiş,
Oğlunun toyun gördü.

İrəvanın balı var,
Yaşılı var, alı var,
Yar məndən öpüş istər,
Əcəb xam xəyalı var.

Araz axır düz ilə,
Gedir yerin üzilə,
Gözüm, niyə çıxmadı,
Yarı gördün qız ilə?

Anam qara bağladı,
Gecə-gündüz ağladı.
Gavur bizə zülm etdi,
Sinəmizi dağladı.

Baş darağım sürüşdü,
Xanlıq bağına düşdü.
Əyildim götürməyə,
Yarım gəldi yetişdi.

Ağbabanın düzü var,
Düzlərində quzu var,
Bozarsın, müstər olsun,
Kimin səndə gözü var.

Miz üstündə göy daraq,
Yarımı gördüm bayaq.
Yüyürdüm, yetişmədim,
Qırılısın belə ayaq.

Bu dərənin söyüdü,
Mən gedəndə göyüdü.
Oğlanda nə taxsır var,
Qıza verin öyüdü.

Su gəlir milə-milə,
Yar gəlir gülə-gülə.
Əlində ipək dəsmal,
Qan-tərin silə-silə.

Mənim əslim xocadı,
Nəslim, soyum ucadı.
Neynirəm var-dövləti,
Başı batmış qocadı.

Oğlan, adın Diləndi,
Dağlara şəh çiləndi.
Biz nə desək boş sözdü,
Yazı – Allah biləndi.

Yaylığın gülü ollam,
Ağzuvun dili ollam,
Hansı yolnan gələsən,
O yolun qulu ollam.

Əlimdəki məzədi,
Məzə lap təp-təzədi,
Bir az xəlvəti get-gəl,
Qonşular göz-gözədi.

Ay qız, adın Banıdı,
Əlindəki şanıdı.
Sənin ala gözlərin
Yarın din-imanıdı.

Bulaqda daşım qurban,
Gözümdə yaşım qurban.
Canım desəm, az olar,
Qohum-qardaşım qurban.

Ay qız, adın Nayıbdır,
Atan bizi sayıbdır,
Sevgilini xəlvət gör,
Aşkar görmək ayıbdır.

Dağların dar dərəsi,
Əskik olmaz tərəsi.
Qonşuda bir qız sevdim:
Boz kəkliyin fərəsi.

Ağbabadan aşaram,
Yara mahnı qoşaram,
Yarım mənə baxanda,
Yerişimi çaşaram.

Xurmeyi saşdı gəlin,
Çəpəri aşdı gəlin.
İddəsi çıxan kimi,
Qoşuldu qaşdı gəlin.

Ay qız adın Nərgizdi,
Əl-ayağın təmizdi.
Yar ildən bir gələrdi,
Lap onu da tərgizdi.

Sarıqamış qamışdı,
İçi dolu camışdı.
Qoy əmim dodaqların,
Desinlər, susamışdı.

Ay qız, adın Gülöyşə,
Yaxanda var bənöyşə.
Sən mənim ol, mən sənin,
Arzum budur həmişə.

Qapımız tavalıdı,
Nərlidi, mayalıdı.
Atamın gəlinləri
Əlləri payalıdı.

Bura gəlib erməni,
Hər yetənə der məni.
Üzüm necə pis imiş,
Aparmayır yer məni.

Köynəyin sarı-sarı,
İpliyin sarı, sarı.
Can alırsan, bir yol al,
Can alma yarı-yarı.

Qəlyanın özü gəlsin,
Yanında közü gəlsin,
Sən mənim sən, mən sənin,
Kimin var sözü, gəlsin.

Arx içi lehməliidi,
Qızıl gül əkməliidi.
Mənim yarım ucdakı
Ayağı çəkməliidi.

Qızıl gülün halı var,
Əcəb qalmaqalı var.
Yarımlın yerin deyim;
Başında al şalı var.

Malını yada vermə,
Ömrünü bada vermə.
Qız verdin insana ver,
Dövlətə, ada vermə.

Qarıya qoyun gəldi,
Qoç gəldi, qoyun gəldi.
Mənim batmış başıma
Yenə bir oyun gəldi.

Quzular düzə döndü,
Dolandı, küzə döndü.
Bir yol üzünü gördüm,
Gecəm gündüzə döndü.

Oba olmaz aransız,
Yaylaq olmaz yaransız.
Ara vuran adamı,
Ölsün yasin-quransız.

Ay bu evin xanımı,
Üzmə mənim canımı.
Ərin malımı alıb,
Sən də din-imanımı.

Pətəkdə arı gərək,
Paltarı sarı gərək.
Gözəl qız istəyənin,
Dövləti-varı gərək.

Oğlan, dalın dağa ver,
Düşmənə qadağa ver.
Yarına qovuşdunmu,
Bir ye, min sadağa ver.

Arılar şan bağladı,
Bal yedi, can bağladı.
Məni düşmənə verib,
Qardaşım qan bağladı.

Bu çala balıqlıdı,
Cöngələr alıqlıdı.
Mən çobana getməyəm,
Ayağı çarıqlıdı.

Çobanlar sayaq olu,
Dostuna dayaq olu.
Qoyuna döl düşəndə,
Gecəni oyaq olu.

Qiblədən külək əsdi,
Soyuğu məni kəsdi.
Yar özü sənin olsun,
Bir adı mənə bəsdi.

Dam üstündə pərdi var,
Dirək yoxdu, pərdi var.
Ad mənim, yar özgənin,
Kimin belə dərdi var?

Sübhəcən işləyəyəm,
Xəncər gümüşləyəyəm,
Yarı xəlvətdə görsəm,
Yüz öpüb-dişləyəyəm.

Armud ağacı haça,
Əlim dolaşdı saça.
İgid ona deyərəm,
Sevdiyini alıb qaça.

Qoyun otlar düzlərdə,
Əyirilərdə, düzlərdə.
İtirmişəm tərləni,
Tapılarmı sizlərdə?

Dəsmalı kirri yarım,
Mənim fikirri yarım.
Gəlib mənə arxa dur,
Hamıdan girri yarım.

Qardaşım Təbrizdədi,
İlxıları düzdədi.
Qardaşa xəbər olsun,
Adaxlısı bizdədi.

Qardaşım yaylaqdadı,
Yükləri daylaqdadı,
Qardaşa xəbər olsun,
Yarı bu oylaqdadı.

Bu gələn Xanım ola,
Dinim-imanım ola.
Sənə qurban verərəm,
Əyər yüz canım ola.

Dağdan gəldi bir quzu,
Burma-burma buynuzu.
Görüm tezbazar olsun,
Bizi aldadan qızı.

Ay qız, adın Püstədi,
Adaxlın yol üstədi,
Həsərətini çəkməkdən,
Gecələri xəstədi.

Arxalığın sarıdı,
Qonşu səni darıdı,
İnsaf elə, çölə çıx,
Axı gecə yarıdı.

Ülkər ucadı, oğlan,
Getmə, gecədi, oğlan.
Dedin başım ağrıyır,
İndi necədi, oğlan?

Zəli yer eşən olar,
Sovçaya düşən olar.
Öpürsən, xəlvətdə öp,
Umsunub şişən olar.

Boz atın boylamasın,
Cilov çək, oynamasın.
Gedirsən gecə yarı,
Ürəyin oynamasın.

Çayırı atdım düzə,
Göyərrib çıxdı üzə.
Səndən bir diləyim var,
Şəklini göndər bizə.

Əriştə bəylər aşı,
Tutmac onun yoldaşı,
Umac, xəşil, qatmalı
Pinti arvadlar işi.

Oğlan, adın Talıbdı,
Atın burda qalıbdı.
Ürəyimin başını
Qara qanlar alıbdı.

Əmim oğlu Alıdı,
Boyu qarğıdalıdı.
Öldürsələr yüz kərə,
Könlüm ona sarıdı.

Ay qız, adın Nazlıdı,
Səsin çox avazlıdı.
Sizə necə gəlim mən,
Qardaşın çox qazlıdı.

Araz üstü bənd imiş,
Dörd tərəfi kənd imiş.
Yarı xəlvətdə öpdüm,
Dodaqları qənd imiş.

Gəlin, gəlin, gül gəlin,
Ətəkliyi pul gəlin.
Qardaşımın xətrinə
Ollam sənə qul, gəlin.

Yaylağımız dərinə,
Bulaqları sərində.
Sevgilimin dodağı
Beçə baldan şirində.

Süfrəmizə bal düşüb,
Dəymiş qalıb, kal düşüb.
Yarım özgəsin sevib,
Ürəyimə xal düşüb.

Ələyəsdə üzüm var,
Üzüm, səndə gözüm var.
Gedirsən, bəri qayıt,
Deyiləsi sözüm var.

Ay qız, adın Mələkdi,
Əlindəki ələkdi.
Vədə verdin, gəlmədin,
Bəs bu necə kələkdi.

Güzgü bayıra düşdü,
Şovqu çayıra düşdü.
Zəhmətini biz çəkdik,
Düşmən xeyirə düşdü.

Ay qız, adın Badamdı,
Müəllimin madamdı.
Məni oda yaxırsan,
Demirsən ki, adamdı.

Ay qız, adın Xanımdı,
Sənin yerin yanımdı,
Özün mənim gözümsən,
Bacın din-imanımdı.

Bu mahal Gilan deyil,
Təbrizdi, Gilan deyil.
Deyirlər, toyum olur,
Deyəsən, yalan deyil.

Qulam mənəm, qulam mən,
Ağa sənsən, qulam mən.
Üç gün gəlin olmuşam,
Deməyin ki, dulam mən.

Palaz yorğan olubdur,
Dərə yarğan olubdur,
Kül başına, qaynana,
Gəlin darğan olubdur.

Karvan keçər, toz eylər,
Paxıl gözü boz eylər,
Qonşunu qara geysin,
Yar gələndə söz eylər.

Qapımızın beçəsi,
Cırılıbdır keçəsi,
Gəl bir bulaq üstünə,
Intizardır neçəsi.

Gün batdı, sərin gəldi,
Sərin, sərvərin gəldi.
Davalar tamam olsun,
Desinlər, ərin gəldi.

Ay qız, adın Püstədi,
Qulaqların səsdədi.
Həsərətini çəkməkdən
Əmim oğlu xəstədir.

Bu dağların çili var,
Kəkliyi var, çili var.
Yarıma qurban olum,
Yarın şirin dili var.

Qurban boyuna sənin,
Yaxşı xoyuna sənin.
Allah qismət eləsin,
Gələk toyuna sənin.

Dağların alası var,
Gülü var, lalası var,
Gözəl-göyçək yarımın
Qancığ tək xalası var.

Oğlan, adın Bilaldı,
Qara qaşın hilaldır.
Məndən uzağ gəzirsən,
Söylə görək nə haldı.

Küləşi yığdım dama,
Ayranı tökdüm cama,
Yar ilə görüşməyim
Qaldı bu gün axşama.

Ay qız, adın Fatmadı,
Əlindəki qatmadı,
Gecə sizə gəlirdim,
Ancaq anan yatmadı.

Bu şəhər Gilan deyil,
Rəşt deyil, Gilan deyil,
Öpdün, qucdun, bəs eylər,
Zəhrimar talan deyil.

Ay qız, adın Müşgünaz,
Sevgilinə etmə naz,
Yarın gedib davaya,
Qələm götür, kağız yaz.

Ay qız, adın Gülzaman,
Ləbin bal, qaşın kaman,
Bir də səni görməyə
Məndə qalmayıb güman.

Ay qız, adın Saradı,
Tumanlığın xaradı,
Həsərətini çəkməkdən
Çoxları avaradı.

Çörək yaptım, küt oldu,
Qatıq çaldım, süt oldu,
Bəyəndim, gəlin aldım,
Bir heyvərə it oldu.

Oğlan, adın Piridi,
Çomağın çox iridi,
Sən sevdiyən o gəlin
Qancığ itin biridi.

Ay qız, adın Bikədi,
Qonşuların əkədi,
Toyunu tez elətdir,
Adaxlın çox yekədi.

Ay qız, adın Narındı,
Bişirdiyin qarındı,
Dilini şirin eylə,
Qaynanan çox harındı.

Ay qız, adın Zərlidi,
Qohumların fərlidi,
Niyə mənə getmirsən,
Tayın-tuşun ərlidi?!

Oğlan, adın Zamandı,
Qara qaşın kamandı,
Sən sevdiyin gözəlin,
Xasiyyəti yamandı.

Oğlan, adın Ayazdı,
Altındakı palazdı,
Sən sevdiyin o gəlin
Ağıldan çox dayazdı.

Dəyirmanı soydular,
Soyuban od qoydular,
Yengicə yar sevmişdim,
Təzə qanun qoydular.

Çıxdım aya baxmağa,
Evə kilid taxmağa,
Oğlan xına gətirib,
Qız əlinə yaxmağa.

Yallı yallıya bənddi,
Yallı bürüdü kəndi,
Pul verin, satın alım
Yarım oturan kəndi.

Yarı yolladım özüm,
Allah, mənə bir dözümlü,
Yolda yoldaşı qurban,
Evə dönəndə özüm.

Su gəlməz bağa, neynim,
Bağa, yarpağa, neynim,
Küsdürmüşəm o yarı,
Gəlmir otağa, neynim.

Hitlerin gəmiləri,
Gah geri, gah irəli,
Evin yıxılsın, Hitler,
Ağlatdın gəlinləri.

Paltarım dar olubdu,
Tikdirən yar olubdu,
Yarım davaya gedib,
Qulağı kar olubdu.

Qızıl üzüyün yanı,
Durmur barmağım qanı,
Dünən görünən oğlan,
Bu gün görünmür, hanı?

Bu dağların Vanı var,
Qarsı, Ərdahanı var,
Sənin kimi igidin
Bir sürü ehsanı var.

Ay da ulduzun, pəri,
Xiyar, xırtızın pəri,
Gəl alım xan qardaşa,
Olum baldızın pəri.

Haftafa luğ-luğ eylər,
Yar işi şuluğ eylər,
Mənim balaca yarım
Hökümətə qulluğ eylər.

Baxçamızda kal qarpız,
Səni yanasan, baldız,
Söz gəzdirib, ev yıxdın,
Yar getdi, qaldım yalqız.

Haftafa burum-burum,
Gedim qapıda durum,
Desələr, qardaş gəlir,
Durum samovar qurum.

Yatıbdı qaram mənim,
Tapılmır çaram mənim,
Hər yara sağalsa da,
Sağalmır yaram mənim.

Dibçəkdə duz olaydım,
Göydə ulduz olaydım,
Yar qarıdan keçəndə,
Evdə yalnız olaydım.

Yandırdı maşa məni,
Od məni, maşa məni,
Mən əcəldən ölmədim,
Öldürdü paşa məni.

Ocaq yandı, sönmədi,
Quşum uçdu, enmədi,
Davadan danışmayın,
Yarım getdi, dönmədi.

Öksüzlünün barı yox,
Heyvası yox, narı yox,
Kül o kəsin başına,
Bir istəkli yarı yox.

Kəndə Sayalı gəldi,
Nərli-mayalı gəldi,
Dedik, hayalı aldıq,
Əli payalı gəldi.

Toxuyaram, çul, səni,
Bağışlaram, qul, səni.
Gör nə günə qalmısan,
Bəyənməyir dul səni.

Bu bağıın arasınnan,
Üzüm ver qarasınnan,
Səndən öpüş istərəm,
Aşnalıq barasınnan.

Öküzlər şuma gəlsə,
Səpinçi tuma gəlsə.
Meyid olsam, qalxaram,
Iyin burnuma gəlsə.

Bu dərədə üzüm var,
Yaxına gəl, sözüm var,
Dayımın üç qızından
Kiçiyində gözüm var.

Çağır gəlsin Xalıği,
Bəri versin alığı,
Yarım mənə pay alıb,
Bir Ənzəli balığı.

Oğlan, adın Xalıqdı,
Gətirdiyin alıqdı,
Sizdən bizə gələn pay
Bir ipək arxalıqdı.

Gəlinin nazbalışı,
Get, axtar, gəz balışı,
Məməm balışdı sənə,
Çəngələ, əz balışı.

Bazara tərə gedər,
Süd gedər, kərə gedər,
Qonşun paxıl olmasa,
Kor qızın ərə gedər.

Bostanda yemişəm mən,
Zərəm mən, gümüşəm mən.
Ölənəcən səninəm,
Sözümü demişəm mən.

Pulsuzam, parasızam,
Ağsızam, qarasızam,
Dərmanım səndə gedib,
Qayıt gəl, çarasızam.

Döşəyi üzləyən var,
Üz çəkib üzləyən var,
Xoşbəxt o kimsənədir,
Yolunu gözləyən var.

Ocağı qalamaram,
Könüllər talamaram,
Söz verdim üstə durram,
Tüpürsəm yalamaram!

Toy eyləyən aşıqdı,
İşimiz çalpaşdı,
Gəl bir qolboyun olaq,
Desinlər sarmaşdı.

Bu sürü hara gedər,
Baş alar, hara gedər?
Deyingən dul gəlinlər,
Axtarar, kara gedər.

Süfrəmizə şor gəldi,
Ocaq yandı, qor gəldi,
“Yar” deyib ağlamaqdan,
Gözlərimə tor gəldi.

Dayanma, Mərəndə gəl,
Xoya gəl, Mərəndə gəl,
Gavurlar sinəm üstən,
Şamama dərəndə, gəl.

Ay qız, adın Havadı,
Əlindəki tavadı,
Qaşın, gözün can alır,
Ləbin dərədə davadı.

Oğlan, adın Vəkildi,
Başındakı kəkildi.
Sən sevdiyin o dilbər,
Qız deyil, bir şəkildi.

Ay qız, adın Nisədi,
Əlindəki kisədi.
Xəbərçi sizdən gəlib,
Bu necə umkisədi.

Soyuqdan əsdim, gəldim,
Əlimi kəsdim gəldim,
Bir cüt öpüşdən ötrü
Yarımdan küsdüm, gəldim.

Ay qız, adın Məsmədi,
Qaşındakı vəsmədi,
Pendirimiz cılxa yağ,
Qatığımız kəsmədi.

Qonşudan tava gəldi,
Teşt gəldi, tava gəldi,
Yar yolun gözləməkdən
Başıma hava gəldi.

Yaylağın bulağı var,
Atı var, ulağı var,
Sir sözü yavaşca de,
Yerin də qulağı var.

Veriblər təsbeh mənə,
Xoş gəlibdi meh mənə.
“Gəlləm” deyib, gedirsən,
Bir öpüş ver beh mənə.

Yarpızı, ay yarpızı,
Dəstə tutdum yarpızı.
Görüm tezbazar olsun,
Evlər yıxan baldızı.

Yük üstündə pişik var,
Yanında bir yeşik var.
Sən Allah, xəlvəti gəl,
Hər yanda bir keşik var.

Qatığın sütə dönsün,
Yapdığın kütə dönsün,
Sənin kimi gəlinin
Atası itə dönsün.

Oğlan, adın Alıdı,
Altındakı xalıdı,
Nişanlını tez apar,
Yoxsa özgə malıdı.

Arxalığım sarıdı,
Mətləb verən Tarıdı,
Niyə gəlib çıxmırsan,
Axı gecə yarıdı?

Ətirdim, ay ətirdim,
Canı cana yetirdim.
Qaçacaq düşən zaman,
Bir cüt bala itirdim.

Oğlan, adın Kamaldı,
Yanıdakı Camaldı.
Sən məni atıb getdin,
Düşmənlərim kam aldı.

Xoruzlar quqq elədi,
Qapımız sıqq elədi,
Elə bildim yar gəldi,
Ürəyim tıqq elədi.

Əlində qızıl sancaq,
Gətir yaxana sancaq,
Yar görüşə gəlmədi,
Soyuqdan əsdim ancaq.

Ağbabanın bəndi var,
Otuz para kəndi var.
Dul arvaddan gen dolan,
Əlli min cür fəndi var.

Köynəyi ağardaram,
Qolların daraldaram.
Özüm qarabuğdayı
Çoxların saraldaram.

İrəvanın qazı var,
Kamanı var, sazı var,
Burda bir dul sevmişəm,
Yüz qızcan nazı var.

Ay qız, adın Bəyazdı,
Sudan qorxma, dəyazdı,
Gəl gir mənim qoynuma
Havalər çox ayazdı.

Əlimdə ələyim var,
Unum var, ələyim var.
Əzrayıl, yaxın gəlmə,
Allahdan diləyim var.

Ay qız, adın Tellidi,
Gözəlliyin bəllidi.
Sənə elçi düşənlər,
Beş-on deyil, əllidi.

Oğlan, adın Mayıldı,
Tayın-tuşun sayıldı.
Elçini göndər bizə,
Könül sənə mayıldı.

Bu şəhər Maşad olsun,
Get, yolun Maşad olsun,
Yardan üz döndərən yar
Nə gülsün, nə şad olsun.

Ay qız, adın Fatmadı,
Əlindəki qatmadı,
Gəldim səni istədim,
Amma gücüm çatmadı.

Naxçavana yol gələr
Yol dolanar, yol gələr.
Şirin dilli gözəlin,
Elçisi bol-bol gələr.

Ağbabanın gədiyi,
Yaxşı olar hədiyi.
İgid özü mərd olsa,
Yalan olmaz dediyi.

Ay qız, adın Bətindir,
Tumanlığın sətindir.
Sevgililə küsüşmə,
Barışmaq çox çətindir.

Oğlan, adın Nəzərdir,
Dağları gül bəzərdir.
Sevgililə cüt gəzmə
Qonşumuz bədnəzərdir.

Erməni, ay erməni,
Vətənimə ver məni,
Sənə kənim olunca
Aparaydı yer məni.

Əlində şoqqası var,
Belində toqqası var.
Dul arvaddan uzaq gəz,
Əlli cür hoqqası var.

Ağac, səndə qoz ollam,
Fındıq ollam, qoz ollam,
Yarım bizə gələndə
Ayağına toz ollam.

Dağların araları,
Yanları, araları,
Yüz adam saya bilməz
Məndəki yaraları.

Oğlan, adın Kərəmdi,
Düşmən yanım, yörəmdi,
Həsərətünü çəkməkdən
Cavan canım vərəmdi.

Dağlarda qaralan var,
Yaxşı bax, qaralan var.
Rəhm eylə, bəri qayıt,
Dərdindən saralan var.

Qızıl üzük taxmanam,
İldırım tək çaxmanam,
Durmuşam sözüm üstə,
Hər tərəfə axmanam.

Çəpərdən aşdı gəlin,
Xurmeyi saşdı gəlin,
Zornan ərə verdilər,
Qoşuldu qaşdı gəlin.

Bulaq üstə toz olar,
Dəstə-dəstə qız olar,
Alırsan qız alginan,
Gəlin hiyləbaz olar.

Dizligin oyma-oyma,
Yaramın qaşağın soyma,
Alırsan canımı al,
Məni yaralı qoyma.

Verən yoxdu pul mənə,
Qızıl mənə, pul mənə.
Sevgilim yada getdi,
Qismət oldu dul mənə.

Su gəldi axa-axa,
İçində iri qaxa,
Yarı yada verdilər,
Mən qaldım baxa-baxa.

Qoyunun düzdə qaldı,
Quzusu küzdə qaldı,
Uçulun, ay şiş dağlar,
Sevgilim sizdə qaldı.

Arpanı ələrəm mən,
Daş olsa, dələrəm mən.
Gəl məni qoyub getmə,
Dalunca mələrəm mən.

Əyməni əgən mənəm,
Ucuna dəgən mənəm.
Mənə öz yarım gərək
Özgəni bəgənmənəm.

Sürüdə dəli qoyun,
Sağına gəli qoyun,
Yarından ayrılanın,
Adını dəli qoyun.

Gecə keçir yarından,
Yar boylanır barıdan,
Dədəm də bir söz demir,
Nişana, toy sarıdan.

Ağbaba çiçəkdimi?
Çiçəyi göyçəkdimi?
Deyirlər, yarın gəlir,
Siz Allah, gerçəkdimi?

Qaz gələr düşər arxa,
Boynunda qızıl halğa,
Itirmişəm yarımı,
Gəzirəm qorxa-qorxa.

Gəl, ey ağappaq oğlan,
Dodağı yarpaq oğlan.
Sevdi, ala bilmədin,
Gözünə torpaq, oğlan.

Arpa çayı daşıbdı,
Suyu bəndi aşıbdı,
Bəxtəvər olsun o qız,
Yarla qucaqlaşıbdı.

Bərabər otlar qoyun,
Otları qatlar qoyun,
Çobanı naşı olsa,
Tez köpüb çatlar qoyun.

Armud ağacı suda,
Birin kəs, birin buda,
Yarım məniynən olsa,
Neynəyəər qayın-quda?

Çatını düz bağladım,
Düz tutdum, düz bağladım,
Yarın boyuna baxdım,
Üzümə üz bağladım.

Sürüdən quzu getdi,
Quzunun yüzü getdi,
Sən getdin, mən lal oldum,
Ağzımın sözü getdi.

Buzovçu cələ qurdu,
Quş tutdu, cələ qurdu,
Yar məndən dönməz idi,
Özgəsi tələ qurdu.

Qaya altdan qaz gedər,
Qaqqıldaşar, qaz gedər,
İlqarı düz olanın,
Hər işi taraz gedər.

Güllübulaq obamız,
Yox fəsimiz, Obamız,
Yara qurban olaydı,
Cəmi cəddi-abamız.

Gümrü eli bizimdi,
Həyətləri üzümdü,
Mən gəldim sizə qonaq,
İndi növbə sizindi.

Əmim oğlu Məmişdi,
Boyu qarğı-qəmişdi,
Öpür, qucur, doymayır,
Yamanca görməmişdi.

Qarapapaq elimiz,
Türk dilidir dilimiz.
Türkdən ayrı düşmüşük,
Əyilibdi belimiz.

Qoyun gələr quzuynan,
Ayağının tozuynan,
Erməni yüz illərdi
Düşmən olub biziynən.

Bilərzikli biləyin,
Bizə düşməz diləyin,
Yavaşca keç, Qızpəri,
Bizi yıxar küləyin.

Arxalığın narışdı,
Ətəyi bir qarışdı,
Sən aranda, mən dağda,
Bu necə ismarışdı?

Arxalığın qumaşdı,
Al-yaşıla culaşdı.
Baxmasaydım, ölərdim,
Baxdım, gözüm qamaşdı.

Gedin deyin o qıza,
Köynəyi qanovuza,
Bu il toyu olmadı,
Qaldı gələn payıza.

Çütqubağın sarıdı,
Ucları mirvarıdı,
İnsaf elə, çölə çıx,
Axı gecə yarıdı.

Gözün aladı sənin,
Qaşın qaradı sənin,
Gətir yeyim dilini,
Başına bələdi sənin.

Boyun ucadı sənin,
Əslin xocadı sənin,
Özün cavan, növrəstə,
Ərin qocadı sənin.

Arxalıǵı naxışla,
Naxış vurub naxışla.
Gündüz yar sənın olsun,
Gecə mənə baǵışla.

Kibrit çəkən yar olur,
Getməsən, zinhar olur,
Anası yol göstərər,
Qarılar pərgar olur.

Su küfülü dar olur,
Keçməyi azar olur.
Gözləmə darvazanı,
Dal qapı bekar olur.

Əmim oǵlu Misirdi,
Toya çox tələsirdi,
Lüt kasıbın biridi:
Bir həsir, bir yesirdi.

Əlində şana oǵlan,
Çox baxma yana, oǵlan.
Məni yada verdilər,
Qal yana-yana oǵlan.

Atı bu yana döndər,
Üzün bu yana çöndər.
Əyər məni sevirsən,
Bizə nişana göndər.

Qoyun-quzu tən gedər,
Tən otlayar, tən gedər,
Qiyamət o gün qopar
Yar yarından gen gedər.

O dediyin dəh nədi?
Yügən nədi, dəhnədi?
Cinsi bədoy olana
Qırmanc nədi, “dəh” nədi?

Daşdan gil iyi gəlir,
Sudan lil iyi gəlir.
Yarıma qurban olum,
Ondan gül iyi gəlir.

Dağların biyanı var,
Gənsizi, biyanı var,
Barı gəl yuxuma gir,
Desinlər hayanı var.

Məxmərəm, qabım yoxdu,
Yaşılam, abım yoxdu.
Küsmüsən, gəl barışaq,
Küsüyə tabım yoxdu.

Enibdi düzə ceyran,
Çıxıbdı üzə ceyran.
Görünüb qan elərsən,
Görünmə gözə, ceyran.

Kişisən, ara sözü,
Söyləmə para sözü.
Yar ilə özün danış,
Ev yıxar ara sözü.

Boz at, nallaram səni,
Yaxşı yallaram səni,
Məni yara yetirsən,
Məxmər çullaram səni.

Alaçığın dəyirmi,
Çubuqları iyirmi.
Köçüb hara gedirsən,
Bu yurd sənin deyilmi?

Üzərriyim əldədi,
Qurşaqdadı, beldədi.
Siz Allah, xoş söz deyin:
Yarım uzaq əldədi.

Bu qıza zor olubdu,
Yatağı qor olubdu.
“Yar” deyib ağlamaqdan,
Gözləri kor olubdu.

Qayadan öküz baxar,
Buynuzun daşa çaxar.
Xas igidlər var ikən,
Saqqallıya kim baxar?

Yük üstə sarı kömbə,
Ağ kömbə, sarı kömbə.
Qul oldum, yavan yedim,
Yarı cad, yarı kömbə.

Sovuqbulaq süzüldü,
Su axarı pozuldu.
Beş gündü yarım gəlməz,
Elə billəm yüz ildi.

Alginan çətir mənə,
Onu tez gətir mənə.
Əzrayılım gəlməmiş,
Yarımı yetir mənə.

O dağ Parağ dağıdı,
Üstündəki yağdı.
Yarın məndən umduğu
Bir cüt çarığ bağdı.

Sancdı cığcığa məni,
Saldı sandığa məni.
Kafirə yesir düşdüm,
Incitdi dığa məni.

Çobanam, qoç almaram,
Sataram, qoç almaram.
İldə bir yol yar görsəm,
Yüz yaşar, qocalmaram.

Ay qız, adın Sələmə,
Gətir bizə dələmə.
Üzün bir təzə aydı,
Qaşın oxşar qələmə.

Qız demə, qız qızıldı,
Al dodaq, üz qızıldı.
Üzündə bir xalı var,
Qiyməti yüz qızıldı.

Get bazara incil al,
Saatına zincir al.
Uzaq yoldan gəlmisən,
Gir qoynuma, dincin al.

Əmim oğlu atlıdı,
Atlıdı, qanadlıdı.
Mənim yarım ucdakı,
Qolları saatlıdı.

Əmim oğlu dağlıdı,
Qolludu, budağlıdı.
Mənim yarım ortada,
Xurmeyi papaqlıdı.

Əmim oğlu Mayıldı,
Aləm ona hayıldı.
Yarıma qurban olum,
Hər nə desəm, qayıldı.

Əmim oğlu zirəkdi,
El-obaya köməkdi.
Boyuna qurban olum,
Uçuq evə dirəkdi.

Əmim oğlu Ələmdi,
Qara qaş qələmdi.
Mən ona qurban olum,
Həm yarım, həm lələmdi.

Əmim oğlu Azaydı,
Kövşənləri quzaydı.
Yarım yazı biləydi,
Mənə kağız yazaydı.

Əmim oğlu Əlidi,
Hər nə desə "bəli"di,
Bir az ərkəsöyündü,
Deyirlər ki, dəlidi.

Əmim oğlu Niyazdı,
Nohurları dayazdı.
Gəl gir mənim qoynuma
Gecələr çox ayazdı.

Əmim oğlu Zamandı,
Qara qaş kamandı.
Gecələri bizdə qal,
Gündüz getmə, amandı.

Əmim oğlu Qayıbdı,
Anan yuxa yayıbdı,
Gəlirsən, xəlvəti gəl,
Aşkar gəlmə, ayıbdı.

Əmim oğlu Şalandı,
Danışdığı yalandı.
Öpür, qucur, dişləyir,
Elə bil ki, talandı.

Əmim oğlu Sarıdı,
Becərdiyi darıdı,
Adı mənim adaxlım,
Özü özgə yarıdı.

Əmim oğlu Abıdı,
Ürəyimin tabıdı,
Qonum-qonşu bəyənmir,
Mənciyəzin babıdı.

Əmim oğlu Şəkərdi,
Dağda bostan əkərdi.
Allah bir iş işləyib,
Özgələrə nökərdi.

Əmim oğlu zayıfdı,
Gözlərindən mayıfdı.
Məni ona verirlər,
Deyən yoxdu "hayıfdı".

Əmim qızı Qəribdi,
İpə paltar səribdi.
Atan səni aldadıb,
Ağsaqqala veribdi.

Su gəldi samanlıqdan,
Otluqdan, samanlıqdan.
Çalış, yaxşılıq elə,
Nə çıxar yamanlıqdan.

Xınanı yaxanların,
Həmayil taxanların.
Gəlsin öpüm gözündən,
Yarıma baxanların.

Xalın qara deyiblər,
Zülfün dara, deyiblər,
Yarın gül dodaqların,
Mənə çara deyiblər.

Bazara üzüm gəlməz,
Tut gələr, üzüm gəlməz.
Yara xeyli sözüm var,
Deməyə üzüm gəlməz.

Corabının ağına,
Gülü saldım bağına,
Əyər məni sevirsən,
Gəl qonşunun bağına.

Mis qazanın paxırı,
Oğlan, qaytar naxırı.
Dərd çəkmə, çoban bala,
Qız sənindi axırı.

Dəyirmanın pəri var,
Qapısında pəri var.
Günülər qan-qan deyir,
Özgə deyir "əri var".

Sürüdə quzum mənim,
Yoldadır gözüm mənim.
Yüz il dərdimi desəm,
Qurtarmaz sözüm mənim.

Dağ başında qaz olmaz,
Ördək olmaz, qaz olmaz.
Nazın öldürdü məni,
Belə ərkinaz olmaz.

Qoyun gəldi, yan gəldi,
Əmcəyindən qan gəldi.
Üstümə sən gələndə,
Bədənimə can gəldi.

Otlaqdan quzum gəlməz,
Dayanar, quzum gəlməz.
Dərdim bir müşgül işdi,
Deməyə üzüm gəlməz.

Qaramıǵı dər dilər,
Kölgəliyə sərdilər.
O qızı mən deyirdim,
Dövlətliyə verdilər.

Ay qız adın Hürüdü,
Dağı duman bürüdü.
Həsərətini çəkməkdən,
Cavan canım çürüdü.

Oğlan, adın Yağubdu,
Dağlara qar yağıbdı.
Sən verdiyin nişanə,
Barmağımı boğubdu.

Oğlan, adın Əlidi,
Işın lap gülməliidi.
Gündə birin sevir sən,
Hamı deyir, dəliidi.

Oğlan, adın Paşadı,
Arvadların qoşadı.
Daha məni neynirsən,
Işın lap tamaşadı.

Oğlan, adın Cümşüddü,
Dağlara gün düşübdü.
Sən verdiyin nişanə
Barmağımdan düşübdü.

Ay qız, adın Mələkdi,
Əlindəki ələkdi.
Vədə verib gəlmirsən,
Söylə, bu nə kələkdi?

Ay qız, adın Sayaddı,
Bu xörəklər boyatdı.
Sevgi nədir bilməzdim,
Məni anan oyatdı.

Oğlan, adın Piridi,
Dam-daşınız iridi.
Anana qurban olum,
Bacın itin biridi.

Naxçıvanda duz qalıb,
Çıxardılıb, duz qalıb.
Sənin işin bin tutmaz,
Dalınca çox göz qalıb.

Ovum keçdi bərədən,
Ovçu çıxdı dərədən.
Çörəyim darı cadı,
Yavanlığı tərədən.

Çobanam, sürü məndə,
Sürünü tökdüm kəndə.
Ay qız, bir cüt şamamam,
Əmanət qaldı səndə.

Yaylığımı naxışla,
Naxış vurub naxışla.
Qoynunda şamama var,
Onu mənə bağışla.

Ocağı qalamışam,
Həyəti sulamışam.
Yarım arandan gəlib,
Duz kimi yalamışam.

Tut ağacı oyuqdu,
Oyuqdakı toyuqdu.
Gəl ikimiz bir yataq,
Yerim yaman soyuqdu.

Su gəlir aşa-aşa,
Tökülür dağa-daşa.
İstərəm yarı görəm,
Qorxuram ağlım çaşa.

Araxçının badamı,
Kal yeməzlər badamı.
Anan olsun qurbanım,
Bacın alsın qadamı.

Pis oğul ata bilməz,
Yaxşıya çata bilməz.
Yüz min namərd yığılsa,
Bir mərdə bata bilməz.

Nəzrim var, at paylaram,
Vallah, on qat paylaram.
Yar dönsə bizə tərəf,
Fitrə-zəkat paylaram.

Saxlaram, toyuq, səni,
Elərəm sayıq səni.
Gəl gir mənim qoynuma,
Vurmasın soyuq səni.

Ağuşgəməz açıqdı,
Süfrə dolu qaşığıdı.
Dayı, incimə məndən,
Qızın mənə aşığıdı.

Göydə ulduz beş olar,
Beş görünər, beş olar.
Səni mənə versələr,
İki könül xoş olar.

Göydə ulduz yüz olar,
Yüz dövr edər, yüz olar.
Əqli dürüst olanın
İlqarı da düz olar.

Sandıq üstə toz nədi?
Sandıq nədi, boz nədi?
Əyər məni sevirsən,
Yanıdakı qız nədi?

Dağı oya bilmərəm,
Quzu soya bilmərəm.
Yüz il üzbəüz olam,
Yardan doya bilmərəm.

Palaza yaşıl gərək,
Al gərək, yaşıl gərək.
Cahıla şiş kababı,
Qocaya xaşıl gərək.

Dağda ceyran duraydı,
Təkə boynun buraydı.
Baldızım qan-qan deyir,
Onu ilan vuraydı.

Əlimdə şalımdı, gəl,
Bir yaman halımdı, gəl.
Günüm cəlladlıq eylər,
Qaynanam zalımdı, gəl.

Quş qondu dalanlara,
Ağu ver ilanlara.
Quran qismət olmasın
Bivəfa olanlara.

Qapımızın söyüdü,
İki ilə böyüdü.
Uşaq bələkdə olsa
Ona başla öyüdü.

Əkərəm, soğan, səni,
Kim olar yığan səni.
Belə gözəl tapılmaz,
Var olsun doğan səni.

Gün düşdü damımıza,
Su tökdüm camımıza,
Sizdən bir yar sevirəm,
Duam var hamınıza.

Bu dərənin uzununu,
Oğlan, qaytar quzunu,
Get dayına çoban ol,
Bəlkə verə qızını.

Kotanım ola, ola,
Mac tutan qaynım ola,
Yanıldım, qayın dedim,
Bəlkə də yarım ola.

Bu gələn arabadı,
Ağ otaq tarabadı,
Üç aydır yarım gedib,
Kəndimiz xarabadı.

Ağ çuxa, qara çuxa,
Çuxanın yolu yuxa,
Üç gündür yarım gedib,
Az qalib canım çıxa.

Bulaq başı pıtıraq
Yarım gəlsin, oturaq,
Bir o desin, bir də mən,
Bəlkə günü batıraq.

Bulağın başı qara,
Dibinin daşı qara,
O yara qurban olum,
Gözü göy, qaşu qara.

A hirri, hirri qızlar,
Yaxası şirri qızlar,
Biz sizi alarıqmı,
Üst-başı kirri qızlar.

A hirri, hirri oğlan,
Yaxası şirri oğlan,
Biz sizə gələrikmi,
Saqqalı kirri oğlan.

Qar yağır kəpək kimi,
Oğlan var ipək kimi,
Qızlar daldadan baxar
Yal içmiş köpək kimi.

Damdan dama gəzərlər,
Damda qurut əzərlər,
Hansı yerdə toy olsa,
Koru-şili bəzərlər.

Oğlan, adın Nağıdı,
Dağa getmə, yağıdı.
Yarın zülfü bənövşə,
Qoynu cənnət bağıdı.

O tayda qoç yatıbdı,
Qoç buynuzun çatıbdı,
Hayıf qoç əməyinə,
Quru yerdə yatıbdı.

Dəyirman üstü çiçək,
Oraq gətir, gəl biçək,
Sən kəkil qoy, mən birçək
Görək hansımız göyçək.

Gözəl qızlar döndərin,
Gülü bizə göndərin,
Sovqatı sizin olsun,
Yarı bizə göndərin.

Oğlan, adın Bəysəfa,
Ağzın gül, qoynun şəfa,
Sən ki, mənim olmadın,
Bivəfasan, bivəfa.

Ay da ulduz olarmı,
Şəkər də duz olarmı,
It oğlu, köpək oğlu,
Gəlinnən qız olarmı?

Ay da ulduz kimidir,
Gəlin də qız kimidir,
Mən necə yalqız yatım,
Yorğanım buz kimidir.

Aylar ulduza dönüb,
Gəlinlər qıza dönüb,
Oğlanlar əsgər gedib,
Yorğanlar buza dönüb.

Gəlin gedək Xanlara,
Yalvarağ imamlara,
Su səpək, çadır quraq
Qardaş gələn yollara.

Yarın üzünə qurban,
Şirin sözünə qurban,
Yarın özü gəlməsə,
Onun özünə qurban.

Yaylağın arıları,
Qanadı sarıları,
İstədim yarı görəm,
Ucadır barıları.

Yarım gedib üç günə,
Vədə verib beş günə,
On gün də ona qurban,
Qoy gəlsin on beş günə.

Evləri dağa gedir,
Qar yağa-yağa gedir,
Mənim istəkli yarım
Hər ildə dağa gedir.

Evləri barı, neynim,
Qoçları sarı, neynim,
Yaz gedər, payız gələr,
Mən belə yarı neynim?!

İrəvan yolu bazar,
Nabələd olsa, azar,
Fələk yıxmayan evi
Tez yıxar mərdümazar.

Ağ çuxa ağı qalsın,
Boğçada bağlı qalsın,
Məndən qeyri yar sevən,
Ciyərin dağlı qalsın.

Ağbabaya yağdı qar,
Amandı, pərvərdigar,
Bir yanımda qar yağır,
Bir yanımdan köçdü yar.

Hər tərəf oldu bazar,
Əl vurma, dərdim azar,
Yarı yardan ayıran
Bir gün də yolun azar.

Şürəyəldir elimiz,
Qızılgüldür gülümüz,
Nə dedik, yara dəydi,
Lal olaydı dilimiz.

Sevdim əzəldən səni,
Seçdim gözəldən səni,
Baxdım bivəfa çıxdın,
Tez qoydum əldən səni.

Oxçuoğlu obamız,
Qoyunçudur babamız,
Yara qurban olaydı
Bizim cəddü abamız.

Dəyirman üstü yarpız,
Yarpız içində qarpız,
Yarım gecədən gedib,
Məni qoyubdu yalqız.

SON SÖZ

Bu kitab oxucuya yetişmək üçün uzun zaman yolda olub. Dayım Əhməd Cəfərzadə ön sözündə yazdığı kimi, o hələ 1948-ci ildən bu Amasiya nanaylarını toplamağa başlayıb, daha sonralar anam Əzizə Cəfərzadə 1960-ci illərdə və hətta həyatının son dövründə 1998-2002-ci illərində bu işi davam etdirib. Əzizə ana tək nanayları toplamaqla kifayətlənməyib. O, “Natəvan haqqında hekayələr” kitabında Amasiya-Oxçuoğlu ilə bağlı bir hissə yazıb və əsərinə nanaylardan da daxil edib.

Əhməd Cəfərzadə vəfatından az öncə 1999-2000-ci illərdə bu materialları “Şirvannəşrə” təqdim edib. Lakin onun vəfatı bu kitabın çap edilməsinə imkan verməyib və 20 ilə yaxın kitab hazır şəkildə nəşriyyatda mühafizə olunaraq qalıb.

Bu yaxınlarda, 20 ildən çox bir vaxtdan sonra, kitabı nəşr etmək üçün Qəşəm İsabəyli onu bizə təqdim etdi. O, bu kitabın materiallarını sədaqətlə qoruyub saxlamış, çapa hazır vəziyyətə gətirmişdir. Ona bu xeyirxah işinə görə Cəfərzadələr ailəsi və oxucular adından təşəkkürümü bildirirəm. Eləcədə bu kitabın tamamlanmasında mənə yardım edən Aygül Cəfərzadəyə, Amasiyalılardan Səfər Əhmədbəyli (Oxçuoğlu kəndindən) və Əbülfət Məmmədova (Çivinli kəndindən) öz minnətdarlığımı bildirirəm.

Turan İbrahimov

Xatirə şəkillər

Amasiya rayonunun Oxçuoğlu kəndindən Əsəd Məhəmməd oğlu Həsənov həyat yoldaşı Zərnişan xanımla (1930-cü illərdə)

Əzizə Cəfərzadə Zəhra Əsəd qızı ilə Amasiyada Arpa gölü yaxınlığında (1964)

Gülnisə xanım milli paltarda (1964)

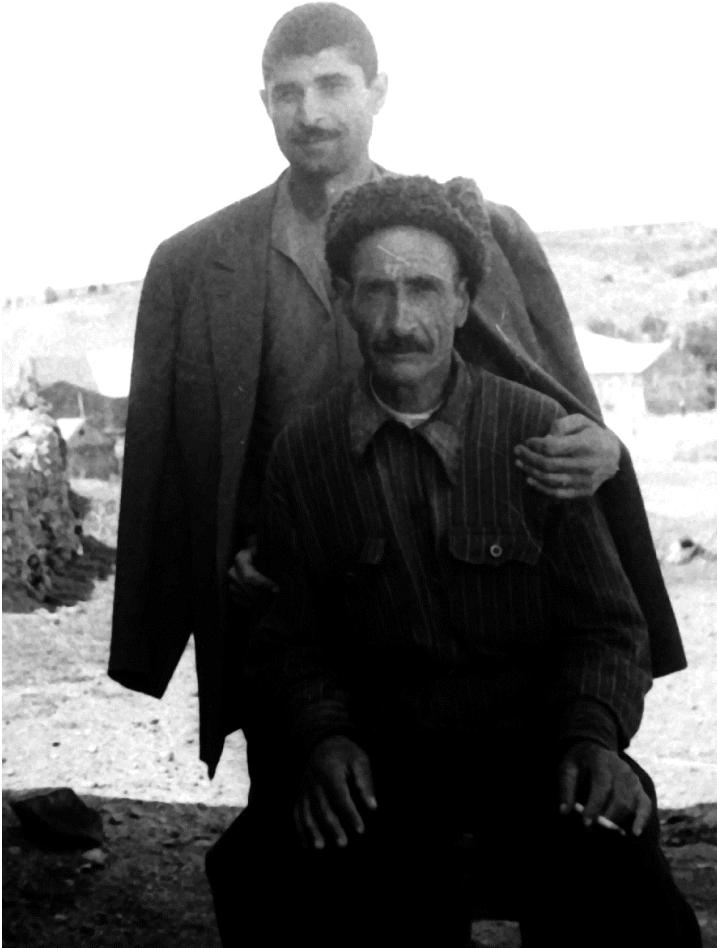

*Əhməd Cəfərzadə (sağdan birinci yerdən) və
Məmməd İbrahimov (soldan birinci ayaq üstə, Əzizə
Cəfərzadənin həyat yoldaşı) Oxçuoğlu camaatı ilə (1964)*

*Əhməd Cəfərzadə Əsəd kişinin oğlanları Cəbrayıl və
Mikayilla (1964)*

*Bəraət almış iki "xalq düşməni" Əhməd Cəfərzadə
və Əsəd Həsənov Oxçuoğlu kəndində (1964)*

*Amasiya rayonu (Ağbaba mahalı) Çivinli
kəndindən Abbasovlar ailəsi (1949).*

*Əzizə Cəfərzadə öz دادə-baba yurdlarından qaçqın
düşmüş Amasiyalı Əsəd kişinin ailəsi ilə (soldan sağa)
Cəbrayıl (oğlu), Gülnüsə (gəlini), Əzizə Cəfərzadə,
jurnalist Saminə Hidayətqızı, Qələmzər (gəlini), Mehdi
(nəvəsi) (11/05/2002).*

Kitabın içindəkilər:

Ön söz (Əhməd Cəfərzadə)	3
Nanaylar	12
Son söz (Turan İbrahimov)	76
Xatirə şəkillər	77

“Elm və təhsil” nəşriyyatının direktoru:
professor Nadir MƏMMƏDLİ

Dizayner: Kamran İbrahimov
Texniki redaktor: Rövşanə Nizamiqızı

Çapa imzalanmış 06.10.2021
Şərti çap vərəqi 5,2. Sifariş № 256
Kağız formatı 84x108 1/16. Tiraj 300

Kitab “Elm və təhsil” nəşriyyat-poliqrafiya
müəssisəsində səhifələnilib, çap olunmuşdur
E-mail: elm.ve.tehsil@mail.ru
Tel: 497-16-32; 050-311-41-89
Ünvan: Bakı, İçərişəhər, 3-cü Maqomayev 8 /4

